

Svanshals kyrka

58.3251, 14.8039

Svanshals kyrkan uppfördes på medeltiden, kanske redan på 1100-talet.

Under senare delen av 1600-talet bekostade hovintendenten Zacharias Rehnberg, som var dåvarande ägaren till Renstad eller Kälkestad som gården då hette, en större ombyggnad av kyrkan.

Kyrkan lär då ha varit i ett mycket bristfälligt skick och långhusmurarna förstärktes med bjälkar fastsatta med ankarjärn.

Speciell är tornspiran som pryds - inte av en tupp utan av en svan - som enligt uppgift sattes upp redan på 1700-talet.

När man i mitten av 1990-talet skulle förgylla svanen hittade man en gulnad lapp från 1888 instoppad i svanen. Där stoff: "Halsen på svanen avblåst vinteran 1888. Påsatt och hela fågeln målad vit på sommaren samma år. Svanen nedtogs och uppsattes på samma plåt af sotare Skoglund från Grenna".

Kyrkans nuvarande utseende härstammar från den omfattande ombyggnad som utfördes under åren 1842-1845 under ledning av byggmästaren Abraham Nyström. Ritningarna var utförda av sonen August Nyström och justerade av Johan Carlberg på Överintendentsämbetet. Den fasta inredningen pryds av Abraham Nyströms typiska blomornament.

Altartavlan som framställer nattvardens instiftande är speciell. Den är utförd av den tyskfödde hovbildhuggaren Burchardt Precht, och här återges det ögonblick då Jesus säger: "En av er skall förråda mig".

Ursprungligen utgjorde altartavlan underdelen till ett större verk som fanns i Stockholm slottskapell, och som räddades vid den stora slottsbranden 1697.

Friherrinnan Hedvig Margareta von der Pahlens på närbelägna Kylebergs säteri var hovdam hos drottning Ulrika Eleonora, och tack vare hennes enträgna böner skänkte drottningen tavlan till Svanshals kyrka.

von der Pahlen bekostade iordningställande av koret, bland annat inrättades ett gravkor för henne på södra sidan. Två mycket speciella pyramider är en gåva från henne. De har ursprungligen stått i koret vid säteriets Kylebergs mans- och kvinnobänkar, och markerade då gränsen mellan långhus och kor.

Fyra bänkdörrar med de Rehnbergska och von der Pahlenska vapnen, som tidigare förvarats i tornkammaren är nu placerades i de främsta bänkraderna.

Och från hovintendenten Zacharias Rehnberg fick kyrkan på 1600-talet predikstolen, som ursprungligen också lär ha kommit från Stockholm. Baldakinen är försett med hans och hans hustru Margareta Beijers vapen.

När kyrkan renoverades på 1920-talet under ledning av arkitekt Kurt von Schmalensee upptäcktes det Rehnbergska gravvalvet med nio kistor. På korets norra vägg finns även en marmortavla infälld med text på latin över Zacharias Rehnberg. Denne var född våren 1634 i Skellefteå, hade med blivit munskänk åt Carl X Gustav. Som sådan hade han deltagit i kriget i Polen och Danmark, och då sannolikt varit med om tåget över Stora Bält. Senare var han kammarherre åt kung Carl XI och blev slutligen hovintendent.

Under läktaren finns delar av den äldre bemålade läktarbarriären uppsatt. Målningarna, som är utförda av målarmästare Sven Gustavsson Stoltz, är även bekostade av ägarna till socknens större gårdar.

Den nuvarande orgeln, som är byggd av orgelbyggare Söderling i Göteborg, tillkom 1865 och ersatte då en äldre orgel, byggd av orgelbyggare Jonas Wistenius i Linköping.

En kopia av Thorvaldsens välkända Kristusstaty kom på plats i kyrkan 1918. Originalen finns i Köpenhamns domkyrka.

På utsidan av kyrkan, i den södra muren sitter en gravsten över pastorn i Svanshals och Kumla, Mathias Norberg, dennes hustru Anna Hemmingina samt svärföräldrarna.

Källor:

Pdf: "Svanshals kyrka - Kulturhistorisk inventering". Östergötlands länsmuseum delrapport 2004. Anna Lindqvist för Östergötlands länsmuseum.

Folder: "Svanshals kyrka"